August Hermann Franckes Sendebrev m. m.

Oversat fra Tydsk.

Thi hvadsomhelst tilforn er skrevet, er foreskrevet os til Lærdom, paa det vi skulle have Haab, formedelst Taalmodighed og Skriftens Trøst. Rom. 15. 4.

Christiansand, 1828. Trykt hos O. P. Moe, og paa hans Forlag, af S. A. Steen.

Förord till den elektroniska utgåvan

Denna lilla bok på 16 sidor innehåller ett brev av Francke, ett brev av senare datum, en inledande dikt och en avslutande psalm (av Francke?). Översättaren är inte angiven.

Att pietismens förgrundsgestalt Francke i Halle i Tyskland år 1722 skulle skriva ett uppmuntrande brev till trosbröder i Stockholm beror antagligen på att Karl XII:s soldater efter freden 1721 då var hemkomna från fångenskapen i Sibirien, där de i Tobolsk hade drivit en skola på initiativ från den tyskfödde officeren **Curt Friedrich von Wreech**, som under tiden hade brevväxlat med Francke. Wreech hade år 1707 gått i svensk tjänst, bara två år före nederlaget vid Poltava och den efterföljande 12-åriga fångenskapen.

Boken digitaliserades i november 2014 av norska Nasjonalbiblioteket, varifrån de scannade bilderna och OCR-texten i juli 2015 kopierades till Projekt Runeberg för att kunna korrekturläsas.

Lever saaledes Fattige og Rige, At I kan blive Eders Frelser lige. Og hver af Eder blive ret forvisset At see ham Hisset.

See ham med Glæde, naar han eengang kommer At være Eders og al Verdens Dommer See ham og prise ham som frelste Eder Til Saligheder.

Professor Franckens Opmuntrings- og Formanings-Skrivelse til nogle, ham efter Ansigtet, ubekjendte Personer i Stockholm, dateret Halle den 29de Januari 1722.

Naade, Velsignelse og Fred af Gud!

Det er to Gange bleven mig berettet af en sikker Haand fra Stockholm, at nogle christelige Venner der, ønskede engang at modtage en Opmuntrings-Skrivelse fra mig. Det er mig meget magtpaaliggende at opfylde dette saa christelige Forlangende, hvorfor jeg har villet oversende nærværende, omendskjøndt jeg for Øieblikket finder mig saa overlæsset med Forretninger, at jeg ikke kan andet, end heri fatte mig saa kort som mulig.

Mine vel efter Ansigtet ubekjendte, men dog elskelige og dyrebare Venner i Christo.

I vide, at vi leve i en saadan Tid, da Gudsstrænge Domme formedelst Menneskenes overdrevne Synder,

isærdeleshed ere udbredte over Europa, og den sig deri besindende Christenhed; men den naadige og barmhjertige Gud har ikke villet lade sin Aands kraftige Naade-Virkninger være uden Vidnesbyrd; thi det er unægtelig, at han i denne Tid ved sit hellige Ord har opvakt mange Tusinde af den kjødelige Sikkerheds Søvn, og bragt dem til en levende Erkjendelse i Jesu Christo. Ere I nu ogsaa af disse, som Gud i nærværende Tid har bevist saa stor en Naade, som jeg slutter mig til af eders Forlangende efter en Formanings-Skrivelse, saa formaner jeg Eder, efter den af Eder selv mig givne Opfordring, i vor Herres Jesu Christi Navn, at I fremfor alle Ting lover og takker Gud for den skjænkede Naade; imidlertid lader det ikke blive derved, men af skyldig og hjertelig Taknemmelighed hengive Eders gandske Hjerte og Sind til ham, og fremdeles ikke søge andet, end at Eders hele Liv og alle Eders Ord og Gjerninger maae sigte til hans hellige Navns Ære, og til sand Nytte og Opbyggelse for Eders Næste. Det er isærdeleshed meget magtpaaliggende, at en saadan gjennemtrængende Opvækkelse, ikke alene i Begyndelsen af vor Omvendelse findes i Sjelen, men at den stedse vedligeholdes, og bliveromhyggelig bevaret deri, ved Brugen af de dertil af Gud anordnede Midler. Thi ligesom en Ild udslukkes, naar den ikke bliver vedligeholdt; ligesom hedt Vand bliver koldt, naar man ikke lader det blive staaende ved Ilden; ligesom et Uhr standser, naar man ikke trækker det op, saaledes maa vort Sind, om det endogsaa engang er nok saa kraftig opvarmet, antændt og bragt i den rette Gang af Gud, alligevel stedse og daglig paa nyt veiledes, ved Evangelium i hans Kjærlighed opvarmes, og ved hans Aands Veiledning, ynder hjertelig Bøn og Sukke, og ved stedsevarende Iagttagelse af os selv blive holdt i varig Gang, naar vi ikke igjen skulle falde tilbage, og geraade i en større Fordærvelse, end vi tilforn have været i; hvilket Christus og hans Apostle flittig have erindret os om, i det de trolig og ved enhver Anledning anbefale os til uden Ophør at bede, altid at være vaagne, og at lade Guds Ord rigelig boe iblandt os, ja endogsaa selv stedse at formane hverandre indbyrdes, saalænge det heder i Dag, paa det vi ikke skulle blive forstokkede ved Syndens Bedragerie. Ligesom jeg ikke tvivler paa, elskede Venner! at saadanne Vidnesbyrd allerede tilforn tilstrækkelig ere blevne Eder bekjendt, saa troer jeg det ikke nødvendig, at forelægge Eder saadanne.6 Men ftg erindrer eder om samms, fordi vi dog alle ere meget fordærvede af Naturen, og Syn derne endogsaa, efter den cmnammeoe Naade, klceber saaledes ved os, at vi aldrig nok, langt fra formeget erindre os samme, eller kunne vrin« ge hverandre dette i Erindring. Herefter formaner jeg Eder ikke mindre til al christclig Viisdom; thi ogfaa denne vil, efter den ncervcerende Tids Beskaffenhed, iscerdeleshed udfordres af os. Thi om ogsaa Nogen havde retskaffen omvendt sig til Gud, og om ogsaa strax hans hele Hjerte, saa at sige, stod i Fyr og Flamme af Christi Kjoerlighed, saa maatte han derfor ikke troe andet, end at han hoilig trcengte til Biisdom i sin hele Vandel. Meget mere maae enhver, der i Sandhed vil glcede og troste sig i Guds Naade, hjerteligen bede Gud om den sande Biisdom, saa vil den blive ham givet, fordi Gud giver dem, som bede ham derom, efter lacobi Vidnesbyrd i Cap. Biisdom er det,, at man ikke lader sig lede af fra den eneste Troens Grund, nemlig den hellige Skrift. Biis dom er del, at man holder sig til den eneste Frel ser, hvortil den hele hellige Skrift henviser os, nemlig til Ehristo, der ifolge i Eor. i, Zo. er givet os af Gud til Biisdom og til Retfoerdig hed, og til Helliggjorelse og Forlosning, paa det7 man ved ham, som Veien, Sandheden og Avet, Joh. 14, 6. maae komme til Faderen. Wiis dom er det , at man bevarer den hoistdyrebare Artikel om Retfcerdiggjsrelsen reen og uforfal sket, der alene fleer af Guds Naade ved Troen paa lesum Christum, som et dyrebart Bilag til den Evangeliske Kirke, da fra den tilstrsmmer os al sand Glcede i Gud, og al Christendommens Kraft. Wiisdom er det, at man vogter sig for al falff Frihed i sin Christendom, og vandre frem i Jesu Christi velsignede Fodspor. Wiisdom er det, at man med Flid vogter sig for al Afvi gelse i allehaande menneskelige Meninger og fra adskillige Boger, som ikke ere skrevne efter den apostoliske Lceres luttrede Grundsattninger, da derved mange, som ikke have villet lade sig ad vare, selv have geraadet i Forvirring, og der ved forvirret andre. Wiisdom er det, at man bliver ved den Christelige Eenfoldighed, ikke i Uvidenhed og Blindhed, som dette Ord bliver urigtig forstaaet af mange; men saaledes, som Christus og hans Apostle lcere derom, Matth. 10, 16. 2 Cor. 2, 2. Z. 1 Cor. 14, 20. Thi mange fare vild deri, at de mene, at Kraf ten bestaaer i stor Skarpsindighed. Men den bcstaaer derimod meget mere i dm lige, simple og eenfoldige Wei, somlesus Christus og hansApostle8 have lcrrt os paa det eenfoldigste, og ikke med kloge Ord, paa det Christi Kors ikke stulle blive forfængeligt, i Cor. i, 17. Biisdom er det, at man ikke alene omhyggelig styer den falske Hoihed; men ogsaa ved al erholdt Naade, Krast og Viisdom, med Paulo at holde sig for den allermindste og ringeste blandt alle (Eph. 3, 8. 1 Cor. 15, 9. 10. 1 Tim.

1, 15.) Biis dom er det, at man ikke alene alvorlig styer alt Ondt, men ogsaa alt Skin deraf, paa det man paa ingen Maade stal vcrre en Hindring for det Godes Fremgang. Til alt, og hvad ellers den helliggørende Christi Lcrre bringer med sig, for maner jeg Eder med al Glcede i Herrens Navn, og vedlcegger istedenfor en stsrre Opmuntring fslgende smaae trykte Skrifter, nemlig : 1) Chri« stus for os. 2) Christus i os. z) Hellig og sikker Vei til Troen. 4) Guds Borns chri stelige Eenfoldighed. 5) Det geistlige Liv som en Soede-Tid. 6) Skriftmcessige Fordele, som man kan betjene sig af i Udsvelsen af den sande, virksomme Christcndom. 7) Naade og Sand hed. Prov I det efter den hellige Skrift, ef ter hvis Rettesnor det er nedskrevet af mig, og naar I efter samme erkjender det for rigtigt, og for tjenligt til Eders Opbyggelse og Styrkning, faa tragter fremdeles med mig derefter, at lige9 som I have annammet den Herre Jesu Christo, ogsaa bestandig at vandre i ham, bygge og rod fastes i ham, og blive fast i Troen paa ham, paa det at vi fra nu af maa vore med hveran dre, og ved mange, ja utallige Frugter deraf prise Gud, og engang ustraffelig og med Glir de blive fremstillet for Jesu Christi Ansigt, hvis Naade og Kjcrrlighed jeg ogsaa herved Monster Eder, og med al Hengivenhed forbliver Hjertelstede Venner, Eders alles troe Forbeder August Hermann Francke. Et aandeligt Brev fra en Prcest til Een af hans Sognefolk, strevet i Aarer 1827. Min gode Ben! fHg har forlange siden villet opfylde din Be gjcering, ved at besvare dit kjcrre Brev, men formedelst mange Forretninger har Tiden ikke 9 som I have annammet den Herre Jesu Christo, ogsaa bestandig at vandre i ham, bygge og rod fastes i ham, og blive fast i Troen paa ham, paa det at vi fra nu af maa vore med hveran dre, og ved mange, ja utallige Frugter deraf prise Gud, og engang ustraffelig og med Glir de blive fremstillet for Jesu Christi Ansigt, hvis Naade og Kjcrrlighed jeg ogsaa herved Monster Eder, og med al Hengivenhed forbliver Hjertelstede Venner, Eders alles troe Forbeder August Hermann Francke. Et aandeligt Brev fra en Prcest til Een af hans Sognefolk, strevet i Aarer 1827. Min gode Ben! fHg har forlange siden villet opfylde din Be gjcering, ved at besvare dit kjcrre Brev, men formedelst mange Forretninger har Tiden ikke10 tilladt det ftrend nn. Du begjcerer, at ftg skal yttre mig noget over de indvortes Fristelser, 0Z det Savn af aandelig Glcede, som nu en Tid lang have besvaret dit Hjerte. Min Ben! Dette kan vel vcrre haardt at lide, men naar Gud behager at fore os saa, da er det til den Ende, yt det er det bedste Middel til Menneskets Helbredelse og Tilvext i sin Christendom; thi derved kommer man til en klarere Indsigt i sin egen Fordærvelse, man bliver mere fattig i Aan den, man loerer bedre at kjende sig selv som In tet, og Christum som sit Alt. Denne vemodige Erkjcndelse driver os til et uafladeligt Vedhæn gende ved Herren, og at vi ved Troens Vie sted se bsnlig see til ham. Alt dette er jo ganske Godt. Forst stulle de Troende proves, og si den stulle de tjene. Bi have jo ingen anden Bei at gaae, end den, som Frelseren gik foran os, nemlig Lidelsens, Prsvelsens og Fornægtel sens Vei. Hvor gjerne reiste ikke Jacob til Mgyptcn, fordi han vidste, at.han der skulle finde sin elskede Joseph; ligesaa gjerne maae vi indgaae i Prsvelsernes Land, thi der finde vi vor forstefodte Broder. Aldrig er et Guds Barn kjoerere for sin himmelske Fader, end naar det villigt begiver sig ind paa Prsvelsens og Li delsens Bei, thi under de storfte Lidelser, ja paa11 selve Korset, var vor Forleser sin himmelske Fa der allerkjcerest, fordi han da gav sin Fader det ollerstsrste Beviis paa sin Kjoerlighed og Lydig hed. En troende Sjel, som ei har erfaret Prs velse, er scedvanlig endnu saa svag og i sin Barn domsalder, at den kjoere Gud finder den endnu at vcere ustikket til at boere Drovelser. Bi skulle her sves i den himmelske Kunst: ikke at sce, og dog troe; at troe paa ham som vi ikke see, ligesom vi saae ham. Men dette kunne vi aldrig ret loere, om vi altid i vore Hjerter nod Gloedens FoKlse og salige aandelige Bcderqvoe gelser; thi det er jo ingen Kunst at troe, naar man kjender, smager og nyder. Men da, naar man savner Glceden, alligevel at hoenge fast ved Naadelsvterne, da sves, prsves og tilvoxer Troen. Det hender med nogle Sjele, som i sit Hjerte har nydt nogen salig Fred og Fryd i Gud, at, naar denne tages fra dem, da tabe de reent Modet, og aldeles ikke fordriste sig til at tilegne sig Guds Lsvter imedens de savne Gloe den. Derved gaae de og plage sig selv unyttig. Bor Naadestand bevises ikke af vore Folelser,. men af den Sindets Omskiftelse, som vi, over eensstemmende med Guds Ord, have erfaret: Wor Sjel ffal have sin hele Ncering af Evangeli Ord, udi hvilket lefus er Kjcemen og Kraften,12 men om vi, under Savnet af aandelig Gloede, ikke ville troe Ordet, forend Gud gav os Glæ den tilbage , saa var det ligesom vi forst ville fole os moet inden vi spiste Brodet. Mennesket lever af det Ord som udgaaer af Guds Mund, dersom han, saavel undrer Gloede som Smerte, annammer det som sit Livs Brod, saa stal han faae erfare den Kraft, som derudi ligger, og fin de sig baade styrket og husvalet. Imidlertid forer Gud sine Troende Born samme Bei, som han forte sin hellige Son, efterat han i Jordans Bandbad

havde hort Faderens Rost fra Him melen: Denne er min kjcere Son; da fortes han strax i Vrken at fristes; saa gaaer det endnu, når en Sjel i Syndsforladelsens Stund horer det sode Vidnesbyrd i sit Hjerte: Du er Guds kjcere Barn, saa er dette vist et smageligt Gloe debrod , ja et himmelsk Manna hvoraf den be spises. Men stulle Sjelen alt for ofte faae nyde det, saa forelskede den sig i Folelserne; den skulle blive meer og meer sandselig, og saaledes ustikket til Guds Rige, thi ingen Ting hindrer mere Helliggjorelstns Befordring, end Sandst lighed og Kjodclighed. Derfor forer GudsAand den troende Sjel ind i en tor og tom Vrken, i Savn af alle qvoegende Fornemmelser; den li der Tab paa det sode Gloedebrod som den for13 ud nod) den hungrer; Gloedens Kilde er for den ligesom fortsrret; den torster, nu kommer Friste ren og siger: Er du Guds Son, saa stig m. m. Kan du vcere et Guds Barn som hungrer saa, som er saa mismodig, som savner Glcedebrodet? Nei! enten var det blot Indbildning det du for troede om din Naadestand, eller og er du siden affalden m. m. Hvad stal Sjelen svare? Jo som Jesus: Ordet som gaaer af Guds Mund, Evangeli Naadelovter kunne vel underholde mit aandelige Liv, om jeg end savner kjendelig Glce de m. m. Bedste Bcn! det kommer ei an paa, enten vi nyde Gloede eller Bedrsvelse, vor Bsr neret beroer ei derpaa, allene at vi ere nye Crea ture i Christo, at Synden er os over Alt for hadt og afskyelig, Jesus og hans Villie over Alt dyrebar, og at det er vor Lyst og ivrigste Bestrcebelse at leve allene for ham. Lad dette vcere dit bestandige Formaal; Svsb dig gand ske ind udi Jesu Lovter, thi han er trofast som os kaldede. En Fred, som er Retfærdighedens Frugt kommer efter vel overstandne Provelser. Guds Naade og Fred i Christo vor Herre styrke og stadfceste dig med sin Kjcerlighed. Din i Christo troende Broder. Om Igjenfsdelssn. Joy. 3 C. i,:; V. Mel. O Gud! du fromme Gud le. i. fodes maa paa nye, om du vil see Guds Rige. Den Tale synes haard og hoi og mork tillige; Thi din Fornuft er blind og Vil lien alt for svag, Og heleßcerket er Guds Aands og Naades Sag. 2. Du fodes maa paa nye og det vil kosts Smerte, For den Forandring er fuldkommet i dit Hjerte. De Baand, som fcrngsle dig til Synden loses maae, For til din lesum du kan Hjertet bundet faae. 3- Kjend Synden i din Barm, kjend Straffen den fortjente, Og naar du dig med Bon og Bod til lesum vendte; Naar Aanden gav dig Kraft til Lasters Gift at flye, Og til at gjore Godt, da fodes du paa nye. 4. Guds Aand frembringer Troe, og Liv i Hjertet tcender, En nye og ukjendt Ild i alle Evner brcender; Ei nogen syndig Lyst er mere15 Sjelens Ven, Og neppe du dig selv kan kjends meer igjen. 6- For Vellyst glimrede med alle Skjemheds Straaler, Nu denne Skjoges Smiil dit Vie meer ei taaler, Mod dens Tillokkelser du nu er blind og dov. For Guldet var din Gud, nu seer du det er Stsv. 6. For greb du efter Rog og elstte Nens Skygge, Paa god Samvittighed din Roes du nu vil bygge, Dig selv at kjende for du flit tig vilde stye; Nu bad du Gud derom, nu du blev fod paa nye. 7- Nu blev du Barnet lug, ei for den Dag i Morgen, Med Tvivl og Frygt din Sjel sig overgav til Sorgen ; Glad i den Deel du har, du tryg og rolig sov , Min Fader, sagde du, veed hvad jeg har behov. 8. Nu blev du Barnet liig, der leger med sin Lige, Alt om det og var fod, som Ar ving til et Rige; Du kjender ei Foragt, men i en ydmyg Aand, Med Brodre knytter du, det sode Samfunds Baand.16 9- Nu blev du Barnet liig, der revses af fin Fader, Og grcedende men dog med omme milde Lader, Sig kaster i hans Favn, og Gunst udbeder sig; Saa kysser du som tugter faderlig. 10. Gjenfod mig da min Gud! og lad mig fee dit Rige! Lad mig erfare det, som Ord ei kan udsige ; Naturens Vanart bryd , lss Syndens haarde Baand, Skab i mig Troens Liv ved din den gode Aand.